

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

กาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเป็นพืชไม้พุ่มขนาดเล็กที่นิยมปลูกกันมากในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก ลำปาง และอุตรดิตถ์ โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า คือ พื้นที่สูง ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 800 เมตรขึ้นไป ซึ่งพื้นที่ที่เลือกศึกษาในครั้งนี้คือ หมู่บ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำตลอดทั้งปี และในสวนบริเวณหุบเขาจะมีความชื้นที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเป็นอย่างดี นอกจากนี้กาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า ยังเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นความหวังในการทดแทนฝิ่นซึ่งสามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวเขาได้เป็นอย่างดี กาแฟที่นำมาบริโภคกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน มีทั้งรูปแบบกาแฟสดและกาแฟสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการการแปรรูปมาจากเมล็ดกาแฟ (Coffee bean) ที่ตากแห้งแล้ว นำมาคั่วบด หรือนำมาทำการแปรรูปแล้ว ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าที่เป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการการแปรรูปกาแฟสดหรือกาแฟสำเร็จรูปต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรที่ปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 55 ครัวเรือน จากจำนวนทั้งหมด 64 ครัวเรือน โดยใช้ค่าระดับความเชื่อมั่นตามตารางสำเร็จรูปของ R.V.Krejcie และ D.W. Morgan ที่ระดับ 95% ในพื้นที่ไร่กาแฟแต่ละขนาด ได้แก่ พื้นที่ขนาด 1-2 ไร่ พื้นที่ขนาด 2.5-6.5 ไร่ พื้นที่ขนาด 8-12 ไร่ และพื้นที่ขนาด 20 ไร่ ไป การศึกษาขั้นต้นในเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ นี้ ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลจริงที่ได้รับจากเกษตรกรผู้ปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า ดังนั้นตัวเลขที่แสดงในตารางต่างๆ จึงเป็นตัวเลขที่ได้รับจากการถ่วงเฉลี่ย ซึ่งผู้ลงทุนต้องพึงระวังในเรื่องของข้อสมมติฐานและสภาพการณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาประกอบการพิจารณาในเรื่องของการลงทุนปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าด้วย

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรที่ปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าให้ผลสรุปเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า ดังนี้

จำนวนสมาชิกครอบครัวของเกษตรกรที่ปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้ามีทั้งหมด 203 คน เป็นสมาชิกที่ช่วยกันทำไร่กาแฟ จำนวน 114 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.16 แสดงให้เห็นว่าในภาคเกษตรกรรมจำเป็นต้องมีสมาชิกในครอบครัวช่วยกันทำงาน

พื้นที่ปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ 263 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 99.25 และอีกส่วนหนึ่ง คือพื้นที่ป่าสงวน จำนวน 2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.75 ซึ่งเกษตรกรจะต้องเสียค่าภาษีบำรุงท้องที่ ทั้งในส่วนที่เป็นเจ้าของและพื้นที่ป่าสงวน จำนวนไร่ละ 20 บาทต่อปี

เหตุผลที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า คือ ปลูกตามญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน จำนวน 47 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 85.45

แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า ส่วนใหญ่จำนวน 47 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 85.45 ได้รับความรู้จากเพื่อนเกษตรกรด้วยกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้เข้ามาดูแลให้คำปรึกษากับเกษตรกรได้ดีเท่าที่ควร

แหล่งเงินทุนของเกษตรกร ส่วนใหญ่ จำนวน 42 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 76.36 กู้เงินมาเพื่อปลูกและแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ที่กู้เงินจำนวน 33 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 78.57 กู้มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรเป็นสมาชิกอยู่ และมีเกษตรกรจำนวนเพียง 13 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 23.64 ใช้เงินทุนของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรก็ยังคงต้องการให้รัฐบาลจัดหาแหล่งเงินกู้ซึ่งมีดอกเบี้ยต่ำให้

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยแยกตามพื้นที่ไร่กาแฟแต่ละขนาด ให้ผลสรุปดังนี้

พื้นที่ขนาด 1-2 ไร่ มีต้นทุนรวมในการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ในระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 353.68-2,847.33 บาท (ตารางที่ 4.28) และจากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงิน 8,078.40-11,014.44 บาท (ตารางที่ 4.32) มีผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 5,409.81-8,167.11

บาท (ตารางที่ 4.32) และได้รับคืนทุน 4.15 ปี (ตารางที่ 4.34) มูลค่าปัจจุบันสุทธิกรณีที่อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนดร้อยละ 3.00 ร้อยละ 3.40 และร้อยละ 10.50 จะมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 90,125.94 บาท 86,761.42 บาท และ 44,756.45 บาท (ตารางที่ 4.41) ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ 59.11 (ตารางที่ 4.45)

พื้นที่ขนาด 2.5-6.5 ไร่ มีต้นทุนรวมในการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ในระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 2,885.80-3,263.90 บาท (ตารางที่ 4.28) และจากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงิน 7,922.00-10,751.33 บาท (ตารางที่ 4.33) มีผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 4,888.75-7,487.43 บาท (ตารางที่ 4.33) และได้รับคืนทุน 4.64 ปี (ตารางที่ 4.35) มูลค่าปัจจุบันสุทธิกรณีที่อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนดร้อยละ 3.00 ร้อยละ 3.40 และร้อยละ 10.50 จะมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 82,330.94 บาท 79,157.24 บาท และ 39,524.14 บาท (ตารางที่ 4.42) ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ 42.18 (ตารางที่ 4.46)

พื้นที่ขนาด 8-12 ไร่ มีต้นทุนรวมในการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ในระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 1,869.77-3,072.13 บาท (ตารางที่ 4.29) และจากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงิน 7,381.40-9,966.81 บาท (ตารางที่ 4.34) มีผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 4,516.97-6,894.68 บาท (ตารางที่ 4.34) และได้รับคืนทุน 4.53 ปี (ตารางที่ 4.36) มูลค่าปัจจุบันสุทธิกรณีที่อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนดร้อยละ 3.40 ร้อยละ 10.20 และร้อยละ 3.00 จะมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 76,747.73 บาท 73,813.01 บาท และ 37,170.05 บาท (ตารางที่ 4.43) ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ 45.16 (ตารางที่ 4.47)

พื้นที่ขนาด 20 ไร่ มีต้นทุนรวมในการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ในระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 1,779.75-3,281.00 บาท (ตารางที่ 4.30) และจากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงิน 7,315.95-9,877.91 บาท (ตารางที่ 4.35) มีผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีในระหว่างปีที่ 4-15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 4,224.70-6,596.91 บาท (ตารางที่ 4.35) และได้รับคืนทุน 4.61 ปี (ตารางที่ 4.37) มูลค่าปัจจุบันสุทธิกรณีที่อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนดร้อยละ 3.40 ร้อยละ 10.20 และร้อยละ 3.00 จะมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ

เท่ากับ 73,693.74 บาท 70,864.52 บาท และ 35,550.94 บาท (ตารางที่ 4.44) ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ 45.89 (ตารางที่ 4.48)

อภิปรายผล

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ แบ่งพื้นที่ศึกษาเป็น 4 ขนาด คือ พื้นที่ขนาด 1-2 ไร่ พื้นที่ขนาด 2.5-6.5 ไร่ พื้นที่ขนาด 8-12 ไร่ และพื้นที่ขนาด 20 ไร่

เมื่อจัดอันดับระยะเวลาคืนทุน จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่ได้รับการคืนทุนเร็วที่สุด คือ พื้นที่ขนาด 1-2 ไร่ เท่ากับ 4.12 ปี รองลงมา คือ พื้นที่ขนาด 8-12 ไร่ ได้รับการคืนทุน คือ 4.53 ปี พื้นที่ขนาด 20 ไร่ ได้รับการคืนทุน คือ 4.61 และพื้นที่ขนาด 2.5-6.5 ไร่ ได้รับการคืนทุน 4.64 ปี

การศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบปัญหาต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการเพาะปลูก ปัญหาที่กลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหินส่วนใหญ่ประสบอยู่คือปัญหาเรื่องปุ๋ยที่มีราคาค่อนข้างสูง และปัญหาเรื่องต้นกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าที่เป็นโรคและตายง่าย เนื่องจากกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าเป็นสายพันธุ์ที่นิยมนำมาปลูกในพื้นที่ทางภาคเหนือของประเทศไทย และไม่ได้มีการบันทึกสายพันธุ์ไว้ ทำให้มีความแปรปรวนในสายพันธุ์สูง ซึ่งส่งผลให้ความต้านทานโรคเปลี่ยนแปลงไป

2. ปัญหาด้านการตลาด ปัจจุบันตลาดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้ายังไม่สามารถจัดมาตรฐานทางด้านราคาของเมล็ดกาแฟได้ จึงทำให้ราคาไม่แน่นอน ดังนั้นราคาตลาดจึงขึ้นอยู่กับมูลนิธิโครงการหลวงและพ่อค้าคนกลาง

3. ปัญหาด้านความรู้ทางวิชาการ ในเรื่องของการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าของกลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหิน ส่วนใหญ่ได้รับจากเพื่อนเกษตรกร หรือสืบทอดจากบรรพบุรุษ มีส่วนน้อยมากที่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่

ในส่วนของการสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการที่คิดจะปลูกกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าต่อไปหรือไม่ ผลการสอบถามเกษตรกรทั้งหมด จำนวน 55 ราย ปรากฏว่าเกษตรกรทั้งหมด จำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดคิดที่จะปลูกกาแฟสาย

พันธุ์เพิ่มขึ้น ดังนั้นก็แสดงว่าการทำไร้กาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าในหมู่บ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ยังเป็นที่ต้องการต่อไปของชาวเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

ในการวิเคราะห์และศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกและการแปรรูปเมล็ดกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านกำแพงหิน ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะต่างๆ ดังนี้

1. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการปลูกกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้า และควรให้คำแนะนำ หรือการชี้แจงเกี่ยวกับสายพันธุ์กาแฟ และให้มีการจัดบันทึกลักษณะพันธุ์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการติดตามผล ประเมินผลและหาแนวทางในการพัฒนาสายพันธุ์กาแฟให้ดีขึ้นต่อไป
2. เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อที่จะได้สร้างอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มพ่อค้าคนกลาง เพื่อป้องกันปัญหาการถูกกดราคา
3. รัฐบาลควรสนับสนุนทางด้านเงินทุนแก่เกษตรกร โดยการจัดหาแหล่งเงินทุนหรือแหล่งกู้ยืมเงินที่มีดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกรที่มีปัญหาเรื่องการเงิน
4. เกษตรกรควรปลูกพืชอื่นๆ ที่ให้ผลเร็ว เช่น พืชไร่ พืชผัก ควบคู่ไปกับการปลูกกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าด้วย เนื่องจากการปลูกกาแฟสายพันธุ์อาราบิก้าต้องใช้เวลาประมาณ 3 ปี จึงจะให้ผลผลิต